

- ²⁰ Там само.
²¹ ЦДАГО. – Ф. 1. – Оп.23. – Спр. 973. – Арк. 58.
²² ЦДАГО. – Ф. 1. – Оп.23. – Спр. 974. – Арк. 34
²³ Там само. – Арк. 79.
²⁴ ЦДАГО. – Ф. 1. – Оп.23. – Спр. 973. – Арк. 54.
²⁵ ЦДАГО. – Ф. 1. – Оп.23. – Спр. 974. – Арк. 80.
²⁶ ЦДАГО. – Ф. 1. – Оп.23. – Спр. 973. – Арк. 58.

Svitlana Pavlovs'ka. Production and Distribution of Leaflets, Oral Propaganda of The Main Lines of Ideological Activity of the Red Army During the Liberated Territory of Ukraine from German Occupation in the Spring of 1944. The article deals with the experience of the political organs of the Red Army agitation and propagandist events. They are aimed at the personnel of the enemy for the purpose of information and psychological influence. As a result provides further rejection of armed struggle and surrender.

Having considered in this article the importance of the issue of such types of agitational and propaganda activities such as the manufacture and distribution of leaflets and oral propaganda of the ideological agencies in the activities of the Red Army, there is reason to talk about the need for a true study of the experience

The effectiveness and importance of using communication channels of data has not lost its weight and still.

In the conditions of modern military conflicts when hostile electronic warfare systems suppressed the work of the Internet and other communication media, such as television and radio. a delivery of printed materials is not worked out, it is these types of reports required information play the role of an important element of the content of the information and the attention of the enemy population and the establishment of appropriate motivational component

Key words: *World War II, Ukraine, Red Army, agitation and propagandist events, ideological organs of the Red Army, leaflets, verbal propaganda.*

Отримано 20.10.2016

УДК 94(477.8):355«1945–1954»

Василь Ільницький

ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ТАКТИЧНОЇ СХЕМИ «ОЛЕГ» У КАРПАТСЬКОМУ КРАЇ ОУН

Вадим Ільницький. Практична реалізація тактичної схеми «Олег» у Карпатському краї ОУН. У статті, на основі невідомих та маловідомих документів, розглядається один із стратегічних напрямків діяльності підпілля

Карпатського краю ОУН, спрямований на залучення осіб, які легально проживали та працювали в різних органах радянської адміністрації, промисловості, сільському господарстві та навчалися, до націоналістичних організацій. Доведено, що саме залученню осіб, які проживали легально приділялася значна увага. На конкретних прикладах розкриваються особливості та масштаби її реалізації на вказаній території. З'ясовано, що попри всі складнощі у поширенні націоналістичного впливу на осіб, які проживали легально такі заходи давали конкретні результати.

Ключові слова: підпілля, програма «Олег», Карпатський край ОУН.

Василий Ильницький. Практическая реализация тактической схемы «Олег» в Карпатском крае ОУН. В статье на основе неизвестных и малоизвестных документов рассматривается один из стратегических видов деятельности подполья Карпатского края ОУН, направленного на привлечение лиц, легально проживающих и работающих в разных органах советской администрации, промышленности, сельском хозяйстве, учащихся, к националистическим организациям. Доказано, что значительное внимание уделялось именно привлечению лиц, проживающих легально. На конкретных примерах раскрываются особенности и масштабы реализации на указанной территории. Установлено, что несмотря на все трудности в распространении националистического влияния на лиц, проживающих легально, такие меры давали конкретные результаты.

Ключевые слова: подполье, программа «Олег», Карпатский край ОУН.

На сьогоднішній день уже вдалося розвіяти не один міф створений радянською пропагандистською машиною про нібито суто західне походження українського націоналізму, нетерпимість до представників інших національностей, жорстоке ставлення до місцевого населення тощо. Для науковців і широкого загалу добре відомо, що будь-який рух на певній території не здатен протриматися без підтримки місцевого населення, або допомоги ззовні. Натомість залишається обмаль праць, у яких розкривається практична робота українських націоналістів щодо одного із напрямків по втягненню місцевої молоді, активістів у лави борців за Українську самостійну соборну державу. Саме тому окремого дослідження такої потреби проблема реалізації тактичної схеми «Олег» (залучення і створення із осіб, які легально проживають націоналістичних організацій) у Карпатському краю ОУН (Дрогобицька, Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька області).

Наукових досліджень про реалізацію тактичної схеми «Олег» обмаль. Дана проблема порушувалися в узагальнюючих працях із історії українського визвольного руху А. Кентія, Ю. Киричука, А. Русначенка, В. Сергійчука¹. Розробку тактичних схем «Дажбог», «Олег», «Орлик» у підпіллі розглядає Д. Веденеев і Г. Биструхін². Однак, окремого висвітлення цей аспект не отримав. Саме відсутність комплексних робіт, присвячених різним напрямкам цієї діяльності, зумовлює актуальність даної розвідки. З огляду на обмежені відомості про ро-

боту ОУН щодо втягнення та створення націоналістичних організацій із осіб, які проживали легально.

Упродовж 1945–1946 рр. керівники Проводу виробили три тактичні схеми – «Дажбог», «Олег», «Орлик». Пізніше вони доопрацьовувалися та коригувалися на нарадах Проводу ОУН у 1946–1949 рр. «Дажбог» – схема переходу в глибоке підпілля, припинення відкритої диверсійно-терористичної боротьби, що дозволило б зберегти кадри для подальшої тривалої діяльності в умовах радянської дійсності. «Олег» передбачав активну роботу серед тих, хто мешкає легально, насамперед молоді, підбір і підготовку майбутніх кадрів ОУН. Тактична схема «Орлик» охоплювала поширення антирадянської націоналістичної діяльності на східні області України.

Реалізовувати тактичну схему «Олег» (скорочення від «Організація ЛЕГальна») рекомендувалося найбільш надійним підпільникам. У деяких випадках дозволялося розконспіровувати легальників³. Ці заходи підпіллям ОУН проводилися районними і надрайонними проводами ОУН під контролем референтур СБ окружних проводів. Створенням легальної сітки передбачалася організація резерву для чинного підпілля ОУН і проведення окремих заходів підпіллям ОУН через ці кадри на селі і в місті. Для цієї мети було дозволено вербувати осіб із числа інтелігенції, робітників і селян (як чоловіків, так і жінок-українок, незалежно від місця народження, приналежності до партії, комсомолу, місця роботи).

Підбір, вербування і подальша робота в ОУН цих осіб відбувалися таким чином. Районний і надрайонний провід ОУН підбирав відповідну кандидатуру (цією роботою займалися як провідники вказаних проводів, так і референти СБ, пропаганди), в окремих випадках займатися цим дозволялося провідникам кущових проводів, які підбирали відповідні кандидатури (вольові, рішучі, схильні для роботи в ОУН, конспіративні, котрі не були заарештовані органами МДБ за антирадянську діяльність і не були пов'язані співробітництвом зі спецслужбами). До такої кандидатури прикріплювався уповноважений зі складу проводу, що проводив з нею всю подальшу роботу у період її перебування кандидатом і членом ОУН⁴.

При створенні нових молодіжних організацій слід було дотримуватися найсуворішої конспірації, навіть серед місцевих підпільників. У результаті мали постати в кожному селі, класі і курсі середніх і вищих навчальних закладів глибоко законспіровані молодіжні організації. Відповідальність за організацію молодіжних ланок по селах покладалася на керівників районних організацій, а в містах і навчальних закладах – на керівників надрайонних проводів. Учасників молодіжних оунівських організацій, які проживали легально, заборонялося залучати до виконання таких завдань, які могли потягнути за собою розшифрування. Кожний учасник легальної сітки ОУН мав упродовж року освоїти теоретичні основи націоналістичної ідеології. Основний наголос рекомендувалося робити на виховну роботу з розрахунком на те, щоб з неї поступово готувати заміну загиблим підпільникам⁵. Планувалося провести навчання за спеціальною програмою, включаючи конспірацію, ідеологічну підготовку, методи і форми роботи СБ⁶.

Особливої актуальності ця проблема у Карпатському краї ОУН набула у 1950–1951 рр., коли головний вектор спрямовувався на збереження залишків збройного підпілля і поповнення новими кадрами, здебільшого за рахунок молоді, створення організацій з числа осіб, які проживали легально, підтримки політичного і організаційно-господарського зміцнення колгоспів, поширення впливу на східні райони⁷. При ліквідації у грудні 1951 р. УМДБ Станіславської обл. в одного з керівників ОУН було вилучено вказівки провідника Карпатського краю ОУН С. Слободяна-«Єфрема». Він, зокрема, вимагав від підпільників створити широку сітку легальних організацій у вищих і середніх навчальних закладах, а також школах ФЗН. У вказівках зазначалося, що особи, завербовані на селі, проходили кандидатський стаж шість місяців, у місті – впродовж року. Кандидатський стаж ділився на два періоди. Перший (на селі) – два місяці і другий – чотири. Для завербованих у місті перший період – чотири місяці і другий – вісім. У перший період кандидатського стажу проводилася перевірка волевих якостей особи, їй давали окремі завдання з поширення та розмноження націоналістичних листівок, підпалу сільрад, клубів, тракторів, комбайнів тощо. Паралельно перевірялися родичі кандидата, його оточення і вивчалися можливості використання у подальшому для виконання інших завдань. У другому періоді кандидатського стажу проводилося навчання – виховання у націоналістичному дусі; для цього давали націоналістичну літературу і перевірявся рівень її засвоєння. Після проходження кандидатського стажу особа складала присягу на вірність ОУН і тільки тоді включалася до її складу. Цей легальник ні з ким іншим не зв'язувався, а мав зустрічі за графіком двічі на місяць з уповноваженим проводу ОУН і виконував його вказівки. Цим особам у період кандидатського стажу присвоювалися псевда, кожний вербований перевірявся СБ окружної референтури чи за дорученням цієї референтури, окремим особам референтурою СБ надрайонних проводів давалися завдання на виконання збройних акцій у період кандидатського стажу. Наприклад, у Надвірнянському р-ні легальна сітка складалася з восьми осіб, у Богородчанському – п'ятьох, Лисецькому – чотирьох, Галицькому – двох. До легальної сітки у с. Глибока Богородчанського р-ну (1951) входив учитель Петро Середюк⁸.

Кращим кандидатам легальникам «Л» могли також давати завдання: а) роботу по зв'язку («Л»-зв'язник), однак тільки діяльним, перевіреним і обов'язково з дозволу окружного проводу; б) технічну роботу – машинописна (компетенція окружного проводу); в) бойові завдання: терористичні акти, за принципом виправдання довіри перед організацією (компетенція надрайонного провідника); г) завдання кандидатам чи членам «Л», мобілізованим у РА чи в ФЗН⁹.

Із завершенням збройної боротьби чисельність таких організацій з осіб, які проживали легально, збільшувалася. Наприкінці 1940-х рр. змінилася тактика оунівців у питаннях комсомолу. Відтепер вважалося за доцільне розкласти комсомольські організації зсередини, для цього не забороняли вступати у комсомол, ходити на збори, однак рекомендували не платити членські внески¹⁰. Так, 13 грудня 1948 р. у с. Чинадієво оперативники Свалявського окр-

відділу МДБ заарештували члена ВЛКСМ Ю. Мельничука (член ОУН), який на слідстві зізнався: до 1947 р. працював провідником кущового проводу ОУН у Станіславській області, а відтак прибув у с. Чинадієво і влаштувався на роботу вчителем, паралельно з цим поширював серед населення націоналістичну літературу. Інколи комсомольцям для перевірки на практичній роботі давали виконувати різноманітні доручення і лише після цього могли прийняти у ряди підпілля¹¹.

Одна з найбільших націоналістичних організацій на Закарпатті була створена на базі Тячівського районного проводу ОУН «Організація за визволення України», котра мала мережу станичних організацій в Тячівському, Рахівському, Виноградівському, Хустському, Воловецькому районах. Чисельність організації становила у квітні 1947 р. близько 100 осіб, переважно учнівської молоді. Репресивно-каральні органи заарештували 66 членів організації¹².

Радянська репресивно-каральна система, усвідомлюючи особливу небезпеку існування таких організацій й прагнучи відсікти від них молодь, застосувала до учасників особливо суворі покарання. Однак навіть невинувато суворі вирoki не змогли перешкодити припливу молоді до лав національно-визвольного руху.

Слід зазначити, що радянські спецслужби орієнтували агентуру на виявлення та розробку таких молодіжних організацій, долучення їх до роботи з метою подальшого арешту всіх учасників і причетних. В окремих випадках ініціатива створення могла виходити навіть від агентів, хоча підпілля намагалось цьому протидіяти. Зокрема, у підпіллі у квітні 1949 р. розробили спеціальну листівку «Українці Болехівського району», в якій попереджувалося про діяльність на терені м. Калуш організації «Український революційний центр», що втягувала до своїх рядів усіх націоналістично налаштованих українців, насамперед з професійної інтелігенції, середньої шкільної молоді, українців зі Східної України. Націоналісти стверджували і застерігали населення, що ця організація є провокативною та створеною за ініціативи і під керівництвом працівників МДБ-МВС, попереджували, що такі провокативні організації та групи намагались створити на інших теренах. До завдань цих організацій входило виявлення всіх національно свідомих українців, опозиційно налаштованих до радянської системи; залучення до своїх рядів всіх антирадянськи налаштованих осіб та отримувати на них компрометуючі дані, фізично ліквідувати, арештовувати; застереження населення від будь-якої співпраці з визвольним рухом; спрямування революційно-визвольну боротьбу від ОУН, УПА, УГВР¹³.

Подібно підпілля вважало провокативною «Організацію боротьби за волю України» (ОБЗВУ). Вона діяла переважно у Львові та околиці, хоча була створена 23 серпня 1946 р. у с. Гошів Болехівського р-ну. Щоправда, ця організація мала також осередок у м. Чернівці. Впродовж лютого–квітня 1947 р. ОБЗВУ було розгромлено, а 25 її членів заарештовано і засуджено до різних термінів ув'язнення. Організація, незважаючи на її трактування Службою безпеки ОУН як провокативної, не була створена МГБ, а стала наслідком власної ініціативи

групи націоналістичної студентської молоді¹⁴.

Водночас у грудні 1953 р. співробітники Міністерства внутрішніх справ УРСР виявили у м. Калуш антирадянську націоналістичну організацію «Український революційний центр» (УРЦ, керівник М. Нижник), учасники якої розпочали активну діяльність. У 1953 р. пунктами «ПК» містах Львів і Стрий було вилучено понад 100 примірників маніфесту «УРЦ», в якому містилися заклики до розгортання масової збройної боротьби проти органів влади. У червні 1952 р. у м. Калуш була заарештована група учасників (13 осіб) націоналістичної організації «Відкриті груди» (керівник Петро Джуган), котрі одночасно були і учасниками УРЦ¹⁵. Упродовж 1948–1949 рр. члени організації здійснили низку збройних проявів, у т. ч. поранили голову обласної ради «Червоного хреста» Цехмейстера і міліціонера Шинкаря¹⁶.

Органи МДБ Станіславської області у січні 1950 р. виявили і ліквідували «Підпільну організацію українських студентів» (ПОУС), що існувала з початку 1949 р. у педагогічному ліцеї м. Коломия. Вона нараховувала 11 осіб і була створена провідником Гвоздецького районного проводу ОУН «Чорним». Керівником був студент 3-го курсу Михайло Француз-«Нечай». Мета організації – підготовка та виховання молоді до збройної боротьби проти радянської влади. Для цього її учасники вивчали націоналістичну літературу, виготовляли і поширювали серед населення антирадянські листівки¹⁷.

У 1949 р. Михайло Куруц-«Каштановський» створив організацію «Союз звільнення Закарпаття», члени якої на теренах Мукачівського, Берегівського та Іршавського округів здійснили вісім підпалів колгоспного майна. Загалом у справі арештували вісім осіб¹⁸.

Охоплення осіб, які проживали легально, особливо поширилося на початку 1950-х рр. Лише впродовж 1 січня – 1 червня 1950 р. у навчальних закладах Станіславської області спецслужби виявили понад 100 націоналістичних організацій. Загалом у них перебували 700 учасників, серед яких 84 студенти ВНЗ та учні шкіл, 53 вчителі, 35 членів ВЛКСМ¹⁹.

За підрахунками Д. Веденеєва і Г. Биструхіна, кожного року на нелегальне становище переводили від кількох сотень до 2 000 молодих людей. Упродовж 1948 р. – першої половини 1949 р. у західних областях України спецслужбам вдалося викрити 561 молодіжну організацію (6 405 учасників). А вже з 1 січня до 1 вересня 1950 р. – 335 (2 488 осіб, 340 одиниць зброї)²⁰.

При створенні організацій з осіб, які проживали легально, підпілля особливо дбало про проникнення своєї агентури до керівництва колгоспів, адміністрації сільських рад, шкіл, технікумів, інститутів і районних організацій. Підтвердженням було те, що, якщо в 1949 р. у Станіславській області УМДБ викрило 12 організацій, то в 1950 р. – 97 (з них 63 у колгоспах – 423 учасники; 11 в навчальних закладах – 53 учасники; 16 у районних центрах і містах – 119 учасників; 10 у лісовій промисловості – 90 учасників). Були заарештовані голови колгоспів, голови і секретарі сільрад – 63, члени правлінь, бригадири і комірники – 40 осіб²¹. Із загальної кількості заарештованих у 1950 р. 1 911 осіб мали до 25 років (896 осіб).

Доказом впливу підпілля на молодь є також те, що у 1949 р. і 1950 р. 308 молодих осіб перейшли на нелегальне становище, цим самим поповнивши підпілля²².

У 1950 р. у Дрогобицькій області було викрито і ліквідовано 14 молодіжних боївок і організацій з осіб, які легально проживали, 84 з них заарештували²³. Після ліквідації (січень–квітень 1950 р.) 29 легальних боївок у Дрогобицькій області було заарештовано 185 учасників і вилучено 39 одиниць зброї²⁴. А за період з 1 липня 1951 р. до 20 квітня 1952 р. у Дрогобицькій області ліквідували 12 молодіжних груп з 35 учасниками: осіб 17–20 років – 12, 21–25 років – 17, старших 25 років – троє, членів ВЛКСМ – п'ятеро, з «куркулів» – двоє, із середнього достатку – 20, із бідняків – вісім, зі службовців – двоє²⁵.

Потрібно наголосити, що всю радянську статистику характеризують суттєві приписки. Так, у листопаді 1945 р. начальник Яблунівського райвідділу НКДБ Диденко заарештував дев'ять молодих людей, вигадав «молодіжну запасну сотню УПА», причому 34 із затриманих пробули під вартою аж до кінця 1946 р., решту звільнили раніше (крім трьох засуджених)²⁶.

Від 1 січня 1950 р. до 1 жовтня 1951 р. у Станіславській області перейшли на нелегальне становище 249 осіб; соціальний склад: 175 – середняки, 74 – бідняки; віковий склад: 17–20 років – 144, 20–25 років – 86, понад 25 років – 19; Дрогобицькій – 40; соціальний склад: 12 – заможні, 18 – середняки, 10 – бідняки; віковий склад: 17–20 років – шестеро, 20–25 років – 32, вище 25 років – двоє; Чернівецькій – троє; соціальний склад: двоє – середняки, один – бідняк; віковий склад: 17–20 років – один, 20–25 років – 0, понад 25 років – двоє. Загалом перейшли на нелегальне становище 487 осіб; соціальний склад: 41 – заможний, 331 – середняк, 98 – бідняки, 17 – інших; віковий склад: 17–20 років – 252, 20–25 років – 195, понад 25 років – 40²⁷. Тобто, з-поміж 487 осіб, які впродовж 1 січня 1950 р. – 1 жовтня 1951 р. перейшли на нелегальне становище у західних областях України, 292 (або 60%) здійснили це у Карпатському краї²⁸.

У 1952 р. УМДБ і МВ, РВ МДБ Дрогобицької області викрило 15 підпільних оунівських груп, учасники яких проживали легально²⁹. За 1952 р. УМДБ і міськрайорганами МДБ викриті і ліквідовані дві молодіжно-націоналістичні організації у складі 17 учасників і дві оунівські групи у складі дев'ять осіб, які проживали легально³⁰.

Цілеспрямована робота давала результати. Так, у 1949 р. чекісти відзначали, що учасники підпілля проводили активну діяльність з ідеологічного виховання молоді (переважно 1925–1933 років народження) з метою схилення на свій бік і поповнення нею власних рядів. Відділ 2-Н УМДБ Станіславської області звітував, що в 1948–1949 рр. тільки по 29 районах області перейшли на нелегальне становище 177 молодих осіб. Особливо багато таких було у Перегінському районі – 31, Косівському – 18, Рожнятівському – 12, Войнилівському – 11, Болахівському – 8, Снятинському – 8, Жаб'ївському – 7 та інших районах³¹.

Упродовж 1952 р. і січня 1953 р. у західних областях України органи МДБ викрили і ліквідували 32 оунівські організації (в них – 187 учасників), 17 оунів-

ських груп (в них – 62 учасники), у тому числі: 81 учасник із середніх шкіл і ВНЗ, 135 колгоспників, 9 службовців, 17 робітників, троє трактористів МТС, четверо без визначених занять, з них – один кандидат у члени КПРС, 31 комсомолец, один голова колгоспу, один секретар сільради, шість учасників ГОГП, два викладачі середніх шкіл; за походженням: троє з «куркулів», 143 середняків, 95 бідняків, два священики. При обшуку на квартирах було вилучено: два ручні кулемети, п'ять автоматів, 17 пістолетів, 18 гвинтівок, вісім гранат, 546 бойових патронів, дві друкарські машинки, три кліше для виготовлення листівок. На 4 лютого 1953 р. Управління МДБ у західних областях України викрили і взяли в агентурну розробку 26 організацій, в них 133 учасники³². За схемою «Олег» у м. Дрогобич була створена і діяла антикомуністична організація «Юнак», а паралельно з нею – група «Крути», організована у січні 1947 р. з учнів нафтового технікуму і СШ №1 учнем цієї школи Юліаном Бунем під безпосереднім керівництвом працівника СБ Дрогобицького надрайонного провуду ОУН Михайла Луціва-«Змія». Назву обрали на честь учасників бою під Крутами. До складу організації входили близько 20 осіб. Її учасники готували атентат на депутата ВР УРСР Ярослава Середу, крім цього, здійснювали пропагандивну та іншу діяльність. Аналогічна організація діяла у м. Стрий³³. Реалізація тактичної схеми «Олег» у Карпатському краї ОУН давала конкретні результати.

Отже, плани ОУН щодо поширення впливу на місто отримали реалізацію через різні молодіжні групи, члени яких були вихідцями із села, що навчалися у середніх і вищих навчальних закладах³⁴.

Попри відсутність потужних осередків ОУН і відділів УПА, націоналісти на Закарпатті як альтернативу масово створювали різноманітні націоналістичні організації зі шкільної молоді, учнів технікумів та вищих навчальних закладів. Загалом вдалося виявити понад 30 таких молодіжних організацій, які у 1940–1950 рр. діяли в різних районах Закарпатської області. Наприклад, націоналістична організація «ЗУП» («Закарпатська Україна повстань»), яка діяла у 1946–1947 рр. (складалася із семи осіб), мала також молодіжне крило у складі 10 осіб³⁵. Варто відзначити, що на Закарпатті з метою виявлення націоналістично налаштованої молоді органами МДБ створювалися провокативні спеціальні організації.

Вдало продумана стратегія і тактика, розробка програми «Олег» дозволяла готувати кадровий резерв, вишколювати, виховувати значно ширші верстви патріотично налаштованої громадськості. Саме остання у відповідний момент повинна була стати поповненням живої сили українського визвольного руху. При цьому реалізація програми «Олег» наштовхувалася на супротив радянської влади, котра всіляко намагалась відсікти від ОУН західноукраїнську молодь, тому вироки учасникам молодіжного націоналістичного руху мали жорстокий характер. Хоча і навіть особливі жорсткі покарання не зупиняли притоку патріотичної молоді в лави борців за УССД, саме це дозволяло створювати у навчальних закладах націоналістичні організації, а особам, які їхали

в інші області на навчання чи роботу, ставати засновниками нових організацій із осіб, які проживали легально. Перспективним напрямом дослідження є вивчення особливостей реалізації тактичної схеми «Олег» у Львівському та Подільському краях ОУН.

Примітки:

¹ Кентій А. В. Нарис боротьби ОУН-УПА в Україні (1946–1956 рр.). – К.: Інститут історії України НАН України, 1999. – 111 с.; Киричук Ю. Український національний рух 40-50-х років ХХ століття: ідеологія та практика. – Львів: Добра справа, 2003. – 464 с.; Русначенко А. М. Народ збурений: Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940–50-х роках. – К.: Університетське видавництво «Пульсари», 2002. – 519 с.; Сергійчук В. Український здвиг: Прикарпаття. 1939–1955 рр. – К.: Українська Видавнича Спілка, 2005. – 840 с.

² Веденєєв Д. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945–1980-ті роки: Монографія / Дмитро Веденєєв, Геннадій Биструхін. – К.: К.І.С., 2007. – 568 с.

³ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 28. – Арк. 83.

⁴ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 108 (1954). – Спр. 2. – Т. 2. – Арк. 22.

⁵ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 27. – Арк. 77; Т. 28. – Арк. 258; Ф. 2-Н. – Оп. 99 (1954). – Спр. 8. – Т. 5. – Арк. 206–207.

⁶ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 222; Т. 28. – Арк. 259.

⁷ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 5. – Арк. 16.

⁸ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 108 (1954). – Спр. 2. – Т. 2. – Арк. 23.

⁹ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 7. – Арк. 61; Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 29. – Арк. 68.

¹⁰ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 7. – Арк. 32.

¹¹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 27. – Арк. 37–38.

¹² ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 5354. – Арк. 42–43.

¹³ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 18. – Арк. 264.

¹⁴ Генєга Р. Львів: нові міщани, студенти та режим 1944–1953 рр. / Роман Генєга. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 197–203; ГДУ СБУ. – Ф. 16. – Спр. 585. – Арк. 147.

¹⁵ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 19 (1959). – Спр. 14. – Арк. 33–34; Ф. 16. – Спр. 719. – Арк. 157.

¹⁶ ГДА СБУ. – Ф. 16. – Спр. 719. – Арк. 158.

¹⁷ Там само. – Арк. 153–154.

¹⁸ Там само. – Арк. 157.

¹⁹ Іщук О. Молодіжні організації ОУН (1939–1955 рр.) / Олександр Іщук. – Торонто; Львів: Літопис УПА, 2011. – Кн. 11. – С. 102–103. (Літопис УПА. Бібліотека).

²⁰ Веденєєв Д. Двобій без компромісів... – С. 69.

²¹ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 1. – Т. 2. – Арк. 52.

²² Там само. – Арк. 55.

²³ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 99 (1954). – Спр. 2. – Т. 4. – Арк. 379; Оп. 59 (1953). – Спр. 1. – Т. 1. – Арк. 222.

²⁴ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 99 (1954). – Спр. 2. – Т. 4. – Арк. 365.

²⁵ Літопис Української Повстанської Армії. Нова серія. – Т. 3: Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля : директивні документи ЦК Компартії України. 1943–1959 / [упоряд. Олександр Вовк, Іван Павленко, Юрій Черченко]. – К.; Торонто: Літопис УПА, 2001. – С. 453; Сергійчук В. Десять буремних літ. Західноукраїнські землі у 1944–1953 рр. Нові документи і матеріали / Володимир Сергійчук. – К.: Дніпро, 1998. – С. 850–851.

²⁶ Веденеев Д. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945–1980-ті роки: Монографія / Дмитро Веденеев, Геннадій Биструхін. – К.: К.І.С., 2007. – С. 69–70.

²⁷ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 27. – Арк. 115–116, 118.

²⁸ Іщук О. Молодіжні організації ОУН (1939–1955 рр.) / Олександр Іщук. – Торонто; Львів: Літопис УПА, 2011. – Кн. 11. – С. 331. (Літопис УПА. Бібліотека).

²⁹ ГДА СБУ. – Ф. 71. – Оп. 6. – Спр. 323. – Арк. 1.

³⁰ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 99 (1954). – Спр. 8. – Т. 1. – Арк. 60.

³¹ ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – Арк. 17.

³² ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 99 (1954). – Спр. 8. – Т. 1. – Арк. 46–47.

³³ ГДА СБУ. – Ф. 71. – Оп. 6. – Спр. 133. – Арк. 59–60зв.

³⁴ Русначенко А. Народ збурений: Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940–50-х роках / Анатолій Русначенко. – К.: Пульсари, 2002. – С. 379.

³⁵ Реабілітовані історією. Закарпатська область. У двох книгах [ред. кол. І. М. Різак, заст. гол. О. Д. Довганич, секретар О. В. Хланта та ін.]. – Ужгород: ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2003. – Кн. 2. – С. 102.

Vasyl Ilynskiy. Practical Realisation of Tactical Scheme «Oleh» in the Carpathian Area of the OUN. *In the article, on the grounds of unknown and little-known documents, one of strategic lines of the Carpathian area (Karpats'kyi krai) of the OUN's underground activity is considered, which was directed at its development by attracting of legal residents, who were working at different bodies of the Soviet administration, in industry or agriculture, and studied how to organize the nationalist movement. It has been proved, that basic attention was paid exactly to the attraction of persons with legal residence. The extension and peculiarities of that special attention to the legal residents of the specified territory is demonstrated by concrete examples. The tangible results yielded by such actions in spite of all complexities in exerting of nationalist influence on the local legal residents have been clarified.*

Key words: *underground, program «Oleh», Karpats'kyi krai (the Carpathian area of the OUN).*

Отримано: 10.10.2016